

WWW.CSRSKABUL.COM

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی

د ستراتژیکو او سیمه‌ییزو څېړنو مرکز

تحقیق هفته

شماره: ۷۳ (از ۱۰ الی ۱۷ جوزا ۱۳۹۳ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته‌وار است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار از آن استفاده نمایند.

په دې ګڼه کې لاندې مطلبونه لولئ:

د اوباما د باندنیو چارو نوې نړیواله تگلاره

- مقدمه ۳
- د اوباما باندنی چارې ۳
- د اوباما د باندنیو چارو نوې نړیواله تگلاره ۴

پایان مسؤولانۀ یک جنگ نامسؤولانۀ

۸ روند مذاکرات مستقیم میان طالبان و امریکا

۹ برنامه امریکا برای پایان دادن جنگ افغانستان

د اوباما د باندنيو چارو نوې نړيواله تگلاره

مقدمه

د امریکا ولسمشر بارک اوباما په واشنګټن کې د افغانستان سفارت او افغان جګپوړو چارواکو ته له خبر ورکولو پرته بگرام ته راغی او له خپلو پوځیانو سره یې وکتل. دغه نابللي مهلمه په دغه سفر کې د افغانستان په اړه خپله نوې تگلاره اعلان کړه او خپل کوربه سیال حامد کرزی یې بگرام ته د ملاقات لپاره وروغوښت. خو له دغه هرڅه یوازې یوه ورځ وروسته بارک اوباما خپله نوې نړيواله تگلاره اعلان کړه.

بارک اوباما د نړۍ په هکله او په نړۍ کې د امریکا د نوي رول په اړه، خپله او د امریکا نوې تگلاره په نیویارک کې د امریکا د متحده ایالاتو په نظامي پوهنتون وېسټ پوینټ (West Point) کې داسې مهال اعلان کړه، چې نه یوازې د امریکا د حربي پوهنتون د نظامي محصلینو د فراغت ورځ وه - چې د امریکا د ځواک نښه بلل کېږي - بلکې اوباما پکې د کانزرویتانو او نورو امریکایي چارپوهانو له خوا تر نیوکو لاندې هم دی، چې گویا یو انزوایي سیاست مخته وړي. د دغې نوې تگلارې موخه دا وه، چې په بدلېدونکې سیاسي نړۍ کې د امریکا لپاره راتلونکې رول وضع کړای شي.

په ټولیز ډول د بارک اوباما باندنۍ چارې، د افغانستان په اړه د ده تگلاره او په ټوله کې د اوباما د باندنيو چارو نوې نړيواله تگلاره، د احمد بلال خلیل په تحلیل کې خپرل شوي دي:

د اوباما باندنۍ چارې

بارک اوباما چې کله د جورج ډبلیو بوش د واکمنۍ پر مهال د امریکا د مشرانو جرګې غړی و، نو د عراق او افغانستان پر جګړې به یې تل نیوکې کولې. وروسته چې دی ولسمشریزو ټاکنو ته ودرېد؛ نو د خپلو انتخاباتي

کمپاینونو په لومړي سر کې یې، چې جان مکین یې پکې سیال و، په نړیوالو چارو کې د شیکاګو شورا^۱ کې د خپلې باندنۍ تگلارې موخې وټاکلې، چې د عراق د جګړې پای ته رسول د هغه نوملړ په سر کې شامل وو.

کله چې د ۲۰۰۸ میلادي کال په ولسمشریزو ټاکنو کې بارک اوباما بریالی شو او په ۲۰۰۹ کال کې یې لوړه وکړه؛ نو د نړۍ په جیو-پولیتیکي چاپیریال کې خورا ډېر بدلونونه ترسترگو شول. لکه د ۲۰۰۸ کال نړیوال اقتصادي بحران، د یورو بحران، په جورجیا کې د روسانو او پوتین نېغه لاسوهنه، له ایران سره د پینځه+یو هېوادونو خبرې اترې، د ډرون الوتکو بریدونه، د ویکي لېکس غوغا، په منځني ختیځ کې د عربو پسرلی (ربیع العربي)، په لیبیا او سوریه کې کورنۍ جګړې، د امریکایي استخباراتو په لړه د سنوډن افشا شوي رازونه، له عراق څخه د امریکایي پوځیانو وتل، په شمالي افریقا کې د القاعدې شبکې نښې رابنکاره کېدل، له افغانستان سره د ستراتېژیک تړون د لاسلیک معما او داسې نور.

اوباما د ۲۰۰۸ کال ولسمشریزې ټاکنې د بدلون راوستلو او له عراق څخه د پوځیانو د ایستلو تر شعار لاندې وګټلې او د ۲۰۱۲ کال ټاکنې یې له افغانستانه د امریکایي پوځیانو د ایستلو له ژمنو سره وګټلې. د اوباما افغان تگلاره (۲۰۰۸-۲۰۱۴) تر ډېره بریده د تذبذب ښکار وه. په ۲۰۰۹ کال کې یې په افغانستان کې د مېشتو پوځیانو پر شمېره ۳۰ زره نور سرتېري هم ورزیات کړل، په ۲۰۱۲ کال کې یې د پوځیانو د ایستلو پرېکړه وکړه، په ۲۰۱۳ کال کې یې د دواړو هېوادونو تر منځ د ستراتېژیک تړون د لاسلیک تکل وکړ او اوس په ۲۰۱۴ کال کې یې په باګرام کې اعلان وکړ، چې د ۲۰۱۴ کال په پای کې به په افغانستان کې ۹۸۰۰ سرتېري پاتې شي او دا به هم په ۲۰۱۶ کال کې له افغانستانه وباسي.

د اوباما د باندنيو چارو نوې نړيواله تگلاره

اوباما په دې پوه شوی، چې د افغانستان د جګړې پیل آسانه خو پای ته رسول یې گران کار دی. اوباما د افغانستان په هغه سیمه (باګرام) کې چې د تمدنونو او نظامي اډو یو تاریخي تسلسل لري، اعلان وکړ، چې په افغانستان کې به د ۲۰۱۴ کال تر پایه ۹۸۰۰ سرتېري مېشت وي، چې د پاتې کېدو موده به یې تر ۲۰۱۶ کال پورې وي او له ۲۰۱۶ کال وروسته به بیا ټول امریکایي سرتېري داسې مهال خپل هېواد ته ستانه شي، چې د اوباما د ولسمشرۍ وروستی کال به وي.

¹ Chicago Council on Global Affairs

وروسته اوباما د نیویارک په وېسټ پوینټ کې د امریکا د راتلونکي رول په اړه خپله پالیسي اعلان کړه، چې د ډېری امریکایانو له خوا پر دغې پالیسي د امریکا د نظامي او نړیوال رول په هکله نیوکې وشوې.

د اوباما وینا له دې خبرې پیل کېږي: «پرېږدئ چې خپل وخت د راتلونکو کلونو لپاره د امریکا او د نظامیانو د رول په جوړولو کې تېر کړم.»

اوباما وړاندې وویل، چې په تېرو وختونو کې به موږ هغه مهال نظامي تعرض کاوه، چې د امریکا او د متحدینو گټې به تر پښو لاندې شوې؛ خو په اوسنی نړۍ کې باید موږ په تنقیدي توگه وپوښتو، چې آیا زموږ عمل تناسب، باغیزه او انصاف لرونکی دی او کنه؟ ځکه نړیوال لید ډېر مهم دی.

نوموړی که له یوې خوا د تعرضي نظامي عملیاتو تمویل غواړي؛ خو ترڅنګ یې بیا زیاتوي، چې هر کله د دوی خلک، هېواد او د ژوند تگلاره تر خطر لاندې راشي، نو بیا هېڅ اجازو ته اړتیا نشته.

د افغانستان په اړه وايي، هلته مو د القاعدې ملا ورماته کړه او هغه شورشونه مو لرې کړل، چې په هغه هېواد کې روان وو. اوس د دغې چارې قابو کول د افغانانو په وړتیا پورې منحصر دي. د همدې لپاره مو سلگونه زره افغان ځواکونه وروزل. د بهار له پیل کېدو سره افغانانو رایه وکاروله او په دېموکراتیکه توگه یې د واک تاریخي لېږد ته لاره پرانیسته. د دغه کال په پای کې به نوی رئیس جمهور راشي او د امریکا نظامي مېشن به پای ته ورسېږي.

له افغانستانه د وتلو او د لږو پوځیانو له ساتلو او اډو څخه یې موخه دا ده، چې خپله پاملرنه منځني ختیځ او د افریقا شمالي برخو ته وروگرځوي، ځکه هلته یې د نایجریا "بوکو حرام" د سومالیې "قزاقان" او اسلامي ډلې، او د القاعدې بیا راپورته کېدنه انتظار باسي او دی هم، دغه هر څه د امریکا د امنیت لپاره خطر گڼي.

که څه هم اوباما په خپله وینا کې وویل، چې که چېرې د امریکا هېواد، خلک او د ژوند تگلاره له خطر سره مخ وي، نو دوی به له نظامي/تعرضي سیاست خپلولو څخه ډډه ونه کړي؛ خو ترڅنګ یې دی زیاتوي، چې دا نظامي/تعرضي سیاست باید داسې وي، چې امریکا ته نوي دښمنان ونه زیږوي!

په بنسټیزه او کلي توگه که څوک د اوباما وینا واورې او یا یې په لیکنیزه بڼه ولولي نو جوته به شي، چې له یوې خوا دی دا غواړي، چې د امریکا د گټو په خاطر له عملیاتو څخه ډډه ونه کړي؛ خو ترڅنګ یې باید د هېوادوالو تلفات او له اوږدو جگړو څخه ژغورنه هم په پام کې ونیول شي. او په بل اړخ کې یې غواړي، چې د نړۍ په هره پېښه کې هم ځان او امریکا ښکېل نه کړي؛ ځکه خو یې په وینا کې د ډېرو هېوادونو په اړه څه نه دي ویل شوي، چې باید یو څه پکې ویل شوي وي.

د امریکا د بانفوذه تحقیقاتي انستیتوت (کونسل آن فارن ریلیشن²) یا د بهرنیو اړیکو د شورا) مشر ریچارد هاس په اند، د می د ۲۸مې په وینا کې اوباما هغه څه ته ډېره پاملرنه وکړه، کوم څه یې نه خوښول او لږ یې پر هغه څه فوکس وکړ، چې خوښېدل یې.

په ټولیزه توګه دا نوې تګلاره د امریکا باندنیو چارو ته یو نوی لید ورکوي او دا له غیر ضروري نظامي عملیاتو/تېریو او له انزوایي سیاست څخه ژغورل دي.

ډېری شنونکي د اوباما دغې نوې تګلارې ته د نکسن-کیسنجر د تګلارې په توګه ګوري، هغه چې نکسن د هونبیار کیسنجر د ډیپلوماسۍ پر مټ او د نورو هېوادونو په مرسته خپل دښمنان پرځول غوښتل؛ په ایران کې یې شاه ته یو نوی رول ورکړ او ده بیا په سیمه کې، په تېره بیا د ذولفقار علي بوټو په پاکستان او د سردار داؤد خان په افغانستان کې خپل ورکړل شوی پلان تعقیب کړ؛ خو پایلې یې بیا هله ډېرې ترخې راووتلې، چې په ایران کې شاه بې تاجه شو، بوټو اعدام خانې ته راوستل شو او سردار داؤد خان له خپلې ټولې کورنۍ سره د مرګ کومي ته ولاړ.

اوباما هم اوس غواړي، چې په سومالیه او مالي کې د فرانسویانو په مرسته عملیات ترسره کړي او په شمالي افریقا کې د القاعدې پر خلاف ۵ ملیارده ډالر وضع کړي. د نړیوالو ځواکونو په مرسته غواړي چې په لیبیا کې حالات راقبو کړي، په سوریه کې د سوريې له ګاونډیانو (ترکیه، عراق) سره اړیکې ښې کول غواړي؛ ځکه همدوی دي، چې د سوريې ګډوالو ته یې پناه ورکړې ده او د تروریزم د خپو پر ساحل واقع دي.

² Council on Foreign Relations

پایان مسؤولانهٔ یک جنگ نامسؤولانه

اتفاقات اخیر، چون تبادلۀ زندانیان طالبان با یک سرباز امریکایی، برنامهٔ امریکا برای پایان دادن جنگ افغانستان و موضوعات دیگر را، وحید مزده کارشناس مسائل سیاسی تحلیل کرده است:

این مسئله را باربار شنیده ایم که در سیاست دوستی دایمی و دشمنی دایمی وجود ندارد بلکه آنچه که وجود دارد، منافع دایمی است. منافع دراز مدت امریکا در افغانستان الزاما به معنی حضور طویل المدت نظامی نیست و اگر چنین هدف بدون جنگ و حضور نظامی برآورده شود، بهتر خواهد بود. تحولات اخیر این مسایل را تا حدی روشن می‌سازد.

چند ماه قبل حامدکرزی تحت فشارهای شدید از جانب امریکا و گروه‌ها و رسانه‌های طرفدار امریکا در داخل قرار داشت تا هرچه زودتر قرارداد امنیتی با امریکا را امضا نماید و اگر این کار عملی نشود، امریکا مجبور خواهد شد تا تمام نیروهایش را در پایان سال ۲۰۱۴ از افغانستان خارج کند. با وجود تنش در روابط میان کرزی و قصر سفید، بعضی‌ها به این باور بودند که این کشمکش یا بعبارة عامیانه «جنگ زرگری» بخشی از برنامه‌های خود امریکا، برای خروج از بن‌بست افغانستان است.

از مدتها قبل گفته می‌شد که در میان گزینه‌هایی که امریکا در مورد آیندهٔ افغانستان دارد، گزینهٔ صفر هم مطرح است و آن اینکه ممکن است امریکا اصلا نیرویی در افغانستان باقی نگذارد؛ اما هواداران امریکا در افغانستان، همیشه این گزینه را ناممکن می‌دانستند و آنرا وسیلهٔ فشاری تلقی می‌کردند که امریکا بر حامدکرزی وارد می‌آورد. این فشارها موجب شد تا هرچه فحش و دشنام بود از جانب هواداران امریکا بخصوص رسانه‌های وابسته به آن کشور، نثار حامدکرزی و کسانی گردد که مخالف امضای قرارداد امنیتی با امریکا بودند.

اما اکنون به تدریج مشخص می‌شود که برنامهٔ امریکا برای افغانستان، حضور طویل المدت نظامی در این کشور محاط به خشکه نبود. اوباما بارها گفته بود که جنگ افغانستان را مسؤولانه به پایان خواهد رسانید. ابهام در تعبیر «پایان مسؤولانهٔ جنگ» موجب شد تا هرکسی از آن برداشت خاص خود را داشته باشد.

مشخص بود که برنامه آمریکا برای افغانستان به خواست حامدکرزی رابطه‌ای ندارد. آمریکا که برای اجرای عملیات نظامی هرگز حامدکرزی و حکومت افغانستان را جدی نگرفته بود، برای ماندن نظامی نیز نیازی به اجازه از کرزی نداشت. با اعلام جدید اوباما برای خروج کامل از افغانستان در پایان سال ۲۰۱۶، مشخص شد که آمریکا طرحی برای پایان این جنگ با مخالفین دارد.

روند مذاکرات مستقیم میان طالبان و آمریکا

از جانب دیگر طالبان بعنوان یگانه نیروی مخالف نظامی که در طول دوازده سال، حضور آمریکا در افغانستان را به چالش کشیدند، یگانه شرط پیوستن به پروسه صلح را خروج کامل نیروهای خارجی از افغانستان اعلام نمودند. از سال ۲۰۱۰ که نخستین تماس‌های مستقیم میان طالبان و آمریکا آغاز شد و با وساطت دولت آلمان در این کشور نخستین نشست میان نماینده‌گان دوطرف صورت گرفت، طالبان حضور نیروهای خارجی را بعنوان عامل اصلی دوام جنگ خواندند و از آمریکا خواستند تا تاریخ خروج نیروهای خود از افغانستان را اعلام نماید.

اگر آمریکا به این خواست طالبان بی توجه می‌بود و قصد خروج کامل از افغانستان را نمی‌داشت، نیازی به توافق با طالبان بر سر ایجاد دفتری در قطر احساس نمی‌کرد؛ زیرا بدون تحقق خواست اول طالبان، مذاکرات بی نتیجه بود.

هرچند طالبان در اعلامیه‌های رسمی خود، بر خروج عاجل و بدون قید و شرط نیروهای خارجی تاکید داشتند؛ اما در مذاکرات مستقیم و رویاروی، این همه سخت گیر نبودند. آن‌ها به امریکایی‌ها گفتند که افغانستان نیازمند کمک‌های خارجی است و آمریکا باید بعد از خروج نیروهایش از افغانستان، نیز به کمک به افغانستان متعهد باقی بماند. آن‌ها به امریکا اطمینان دادند که در صورت خروج کامل نیروهای خارجی از افغانستان، طالبان مانع حضور مخالفین مسلح آمریکا در افغانستان خواهند شد و اجازه نخواهند داد تا خاک افغانستان علیه کشور دیگر، مورد استفاده قرار گیرد.

در این رابطه باید میان دوطرف فضای اعتماد ایجاد می‌شد تا مذاکرات ادامه می‌یافت. طالبان ایجاد چنین فضایی را مربوط به آزادی پنج تن از یاران شان، از زندان گوانتانامو ساختند. امریکایی‌ها نمی‌خواستند بسرعت گام بردارند و در صدد ذهنیت سازی بودند تا هم در افغانستان و هم در خارج، ذهنیت‌ها برای تغییر آماده گردد. به همین دلیل دست به صحنه‌سازی‌هایی هم زدند تا مذاکرات به تعویق افتد، اما مسؤول آن دولت افغانستان و طالبان شناخته شوند. در شرایطی که آمریکا با دولت افغانستان توافق کتبی داشت که دفتر طالبان در قطر عنوان امارت اسلامی را نخواهد داشت، باز شدن دفتر طالبان در قطر، تحت نام امارت اسلامی افغانستان با آمریکا صورت گرفت؛ زیرا امریکایی‌ها هیچ قیدوشرطی را برای طالبان در مورد بازشدن دفتر در دوحه مشخص نکرده بودند و به همین دلیل هم بعد از باز شدن دفتر، دولت قطر هم دچار مشکل شد.

برنامه آمریکا برای پایان دادن جنگ افغانستان

کشمکش میان حامد کرزی و آمریکا بر سر امضای قرارداد امنیتی ماه‌ها ادامه یافت که رسانه‌ها در آمریکا فراوان به آن می‌پرداختند و حتی از خروج کامل از افغانستان سخن می‌گفتند و در عین حال، نظر پرسی‌های سالانه در آمریکا نشان داد که مردم آمریکا هر سال در مقایسه با سال قبل، کمتر از جنگ افغانستان حمایت می‌کنند.

سال ۲۰۱۴ سال تغییر در افغانستان خوانده شد و در این سال، مسؤلیت امنیتی تمام افغانستان به نیروهای افغان سپرده شد. نیروهای افغان علی‌الرغم نداشتن تجهیزات کافی و آموزش‌های لازم «که به دلیل حملات سبز بر آبی از رمق افتاده بود» توانستند این مسؤلیت را بعهده بگیرند. حالا زمان آن فرا رسیده بود تا کفایت این نیروها در عمل به اثبات برسد که میدان عملی این آزمایش انتخابات بود.

هرچند طالبان در جریان انتخابات دست به حملات زیادی در سراسر افغانستان زدند، اما به دلیل حمله‌ای که قبل از انتخابات به هتل کابل سرینا صورت گرفت و یک خبرنگار افغان با خانواده‌اش کشته شدند، خبرنگاران در افغانستان نشر اخبار طالبان را تحریم نمودند و به این ترتیب طالبان بعنوان گروهی که ضعیف شده و حتی در حال از میان رفتن اند و توان رویارویی با نیروهای افغان را ندارند، معرفی شدند. رسانه‌های افغانستان در این رابطه به چنان تبلیغات وسیع دست زدند که سروصدای بیش از یک هزار حمله طالبان در روز انتخابات خاموش شد.

جالب اینجاست که کسانی که خواهان حضور طویل‌المدت نیروهای خارجی و دادن پایگاه‌ها به آنان بودند، کسانی که به این باور بودند که اگر نیروهای آمریکایی از افغانستان خارج شوند، افغانستان به جنگ داخلی برخواهد گشت، کسانی که کرزی را بخاطر عدم امضای قرارداد امنیتی مورد نکوهش قرار می‌دادند، در این جریان بصورت ناخودآگاه در ایجاد جو و فضا برای اعلام خروج کامل نیروهای آمریکایی از افغانستان توسط اوباما، نقش بازی کردند!

حالا زمینه برای اعلام خروج کامل نیروها از افغانستان مساعد بود و اوباما در سفر به میدان هوایی بگرام از کرزی دعوت به ملاقات نمود که از طرف رئیس‌جمهور کرزی رد شد. آمریکایی‌ها از قبل گفته بودند که دیگر نیازی به امضای این قرارداد با کرزی نیست و این قرارداد را، با رئیس‌جمهور جدید به امضا خواهند رسانید.

اکنون که اوباما می‌گوید بعد از سال ۲۰۱۶ هیچ سرباز جنگی آمریکایی در افغانستان باقی نخواهد ماند، سرنوشت قرارداد امنیتی که قرار بود به امضا برسد، مواجه به ابهام است. در این قرارداد به حضور نیروهای آمریکایی، تا سال ۲۰۲۴ اشاره شده بود که باید در ۹ پایگاه در مناطق مختلف افغانستان، مستقر باقی بمانند. اما اکنون اعلام شده که ۹۸۰۰ سرباز، تا پایان سال ۲۰۱۶ در پایگاه بگرام باقی می‌مانند و اداره سایر پایگاه‌ها به نیروهای افغان سپرده خواهد شد.

شرایط دنیای ما در حال تغییر است و امریکا با چالش‌های جدیدی از شرق میانه گرفته تا شرق دور و از شرق اروپا گرفته تا افریقا مواجه است. اوباما می‌گوید که هر چالشی را نمی‌توان با نیروی نظامی از میان برداشت.

اکنون برما افغان‌هاست تا شناخت دقیق‌تر از شرایط جهان معاصر، در جهت تامین صلح و تفاهم میان خود، گام برداریم و ما هم به همان باور برسیم که اوباما رسیده است؛ برای مقابله با هر تهدید نباید فقط به گزینه جنگ و درگیری نظامی اندیشید.

پایان

ACKU